

bira vse to, kar so privzeli krščanski umetniki iz poganske umetnosti in kaj so sami ustvarili (2. pogl.); našete so vse iz poganske umetnosti sprejete oblike. Dalje raziskava pisatelj obleke (3. pogl.), kako so nosili v Rimu lase in brado (4. poglavje), vprašanje o portretih (5. pogl.) in o gestih (6. pogl.) oseb, ki jih predstavljajo slike. To je potrebno vedeti, da moremo zanesljivo razlagati slike in zatrdno določiti starost fresk (7. pogl.). Slede opomnje o umetniški vrednosti slik (8. pogl.), navajajo se načela, po katerih mora arheolog razlagati slike verske vsebine (9. pogl.), posamezno se to razlaga o slikah iz II., III. in IV. stoletja (10. pogl.). Slednjič kaže pisatelj, kako so se slike do danes ohranile (11. pogl.) in kako so se doslej objavljale (12. pogl.). — Drugi del knjige se bavi z vsebino slikarij. Wilpert ni razdelil slik v ikonografske, bibliške, liturgijske itd., ampak v skupine po predmetih in prizorih in je obdelal vsako skupino zase. Prve so kristološke slike, ki predstavljajo večkrat tudi Mater božjo (13. pogl.); največ jih je in tudi najstarejše so. Za temi pridejo slike o krstu (14. poglavje) in evharistiji (15. poglavje); ker je evharistija zagotovilo vstajenja, je obdelal Wilpert takoj slike o vstajenju (16. pogl.). Za temi so freske, ki se ozirajo na greh in smrt (17. pogl.); razlagati jih je treba kot izraz priprošnje, naj Bog pomaga dušam umrlih (18. poglavje.). Dalje so slike o sodbi (19. pogl.) in take, ki predočujejo prošnjo, naj sprejme Bog duše umrlih v nebeško blaženstvo. Kot sklep slik verske vsebine so freske, ki predstavljajo umrle (21. pogl.) in svetnike (22. pogl.). H koncu je opis podob iz navadnega življenja: obedi po rajnih (23. pogl.), delavci in obrtniki (24. pogl.).

Vsa ta raziskavanja sloné na čez dvesto s slikami okrašenih spomenikih; nad eno tretjino jih je objavljenih prvič. Nedvomno se bo število slik vsled nadaljnih izkopavanj pomnožilo, toda kakor kaže, novih važnih slik ne bo več mnogo. Morda se bo sodba o posameznostih doslej odkritih slik izpremenila, da ne bodo vsi pritrudili v vsem sedanji razlagi. Wilpertu ostane pa zasluga, da je dvignil krasen in dragocen zaklad. Glede važnosti se dajo slike v katakombah primerjati z zapiski na papiru, ki so jih našli v egiptovskih grobih in ki nam poleg drugega odpirajo toliko pogledov v verske nazore starih Egipčanov. In ko gledamo slike v katakombah, se prepričamo o življenju, veri, bogoslužju, o šegah in navadah prvih kristjanov. Koliko tvarine za apologeta, dogmatika, zgodovinarja! Sklepi, ki jih dobimo iz razmotrivanja teh slik glede verskih resnic,

zlasti glede posmrtnega življenja, so tem dragocenejše, ker segajo nekateri spomeniki tik do apostolskih časov. Te slike so vedno določne in jasne. Na njih je očitno izpričano, da se niso verske resnice v početku krščanstva ozna njale le površno, nedoločno in negotovo. Jasnost nauka najdemo že v najstarejšem času. Tudi ni najti v slikah nobenega nasprotja. Slike iz najstarejše dobe se vjemajo popolnoma s slikami poznejših stoletij. Preprosta je umetnost v katakombah, resna je, lepa je in kaže, da prvi kristjani niso sovražili umetnosti, kar se je tolikrat krščanstvu očitalo. Wilpert pravi, da ga je uprav spoznavanje teh resnic dosti poplačalo za ves nepopisljivi trud, ki ga je imel s svojim delom. *Josip Dostal.*

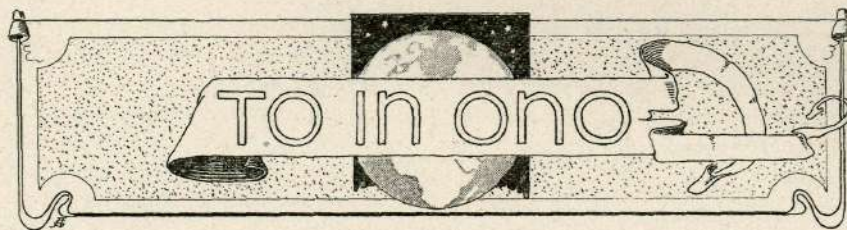
Slavische Romanbibliothek. Pod naslovom „Slavische Romanbibliothek“ je začelo založništvo J. Otta v Pragi izdajati zelo važno knjižnico. Že nekoliko let sem se prevaja v nemščino precej marljivo iz slovanskih književnosti; prevodi so pa izvečine slabi in se tudi prevaja le iz najbogatejših književnosti, iz ruske in poljske. Iz ostalih književnosti, posebno iz češke in jugoslovanske, se je prevajalo dozdej zelo malo. Ta nedostatek hoče odstraniti založništvo Ottovo s svojo „Slovansko romanovo knjižnico“, katera bode prinašala imenitne povesti vseh slovanskih književnosti. „Slav. Romanbibliothek“ pravi, da bode odprla svoje predale vsem umetniškim strujam; zlasti bode sprejemala v svoje predale ona dela, v katerih se zrcali svojstvo dotičnega slovanskega rodu. Urednik podjetja je g. Jaroslav Kamper, znani češki estetik in kritik. Kot prvi zvezek je izšel prevod J. Zeyerjevega spisa „Roman o zvestem prijateljstvu Amila in Amisa“. Prevod je oskrbela Joza Höckerova. Le-ta Zeyerjev roman je mojstrsko, umetniško delo, ki bo s svojo poezijo in s svojim bogatim dejanjem gotovo navdušilo vsakega bravca za novo podjetje. Knjižnica izhaja v snopičih po 32 h; vsi snopiči in zvezki so v elegantni opravi.

Fr. Štingl.

William Ritter: Fillette slovaque. „Mercure de France.“ Paris. 1903. Prix 3·50 fr. — Slovaško, izgubljen slovanski kot, nad katerim obupavajo slovanski politiki in narodni gospodarji, je vzbudil v srcu francoza Williama Rittera, ki je imeniten estetik in pesnik, simpatijo do zatiranega naroda slovaškega. William Ritter je dalj časa živel v nitranskem kraju na Slovaškem in pripravlja v tem kraju celo vrsto potopisnih črtic, izmed katerih so že v tisku „Chez les Slovaques“ in knjiga studij „L'art tchèquo - slovaque“. Knjiga „Fillette

slovaque“ priča o globokem proučevanju slovaškega ljudstva. Obsega enajst poglavij, katerih napisi so vzeti iz češko-slovaških melodij poleg izdaje M. Kaske in Kovařovica. Glavna junakinja tega romana je slovaška mladenka Anica, preprosto in ljubo dekle. Vse druge osebe bravca iznenadijo po svoji nežnosti ali obenem po nedostatku moči in odločnosti. Dejanje romana se vrši deloma na Slovaškem, deloma na Dunaju in končno v Pragi ob času narodopisne razstave. Zanimivo je, da pisatelj Ritter, ki je drugače zelo skeptičen, imenuje češko-slovansko narodopisno razstavo v Pragi — odkritje češko-slovanskega sveta. Na mnogih

stranéh opisuje, kako madjarstvo in nemštvo pogubno zatirata slovanski živelj na Avstrijskem. Pisatelj seveda govori le v okviru umetniških opisov. Francoski pisatelj je brez vseh predsodkov in ne more se mu očitati šovinizem. Knjiga Ritterjeva je pisana v zlogu, v katerem so besede francoske, duh in značaj pa je popolnoma slovaški. Kakor nobena moderna francoska povest ni brez pikantnosti, tako tudi ta knjiga — ni brez vse take primesi. Navzlic temu je roman Ritterjev, kakor trdi inače strogi kritik mesečnika „Mercur de France“, „construit selon toutes les règles du meilleur art symbolique.“
Fr. Štingl.

Kot prilogo prinašamo v tej številki fotografsko podobo krasne Donnerjeve skupine „Žalostna Mati božja“. Sloveči kipar Rafael Donner (1692—1741), čigar kolosalni vodnjak na dunajskem „Novem trgu“ je vsakemu obiskovalcu Dunaja znan, je ustvaril tudi več jako lepih cerkvenih del, ki so pa bila dosedaj razmeroma malo znana, ker so raztresena po raznih cerkvah in ker ni bilo primernih reprodukcij. Med najbolj znamenita nabožna dela Donnerjeva spada pa njegova „Pietà“ — „Žalostna Mati božja“. Kompozicija je naravnost krasna, izvršitev mojstrska. Veščaki na umetniškem polju so danes mnenja, da je Donnerjeva „Pietà“ najlepše cerkveno delo, ki se v Avstriji nahaja. Naučno ministrstvo je dalo sedaj napraviti mavčne odlivke od te prelepe skupine in je obdarilo ž njo razne umetniške zavode. En odlivke je poslalo tudi ljubljanski c. kr.

umetno-obrtni strokovni šoli, kjer se je skupina, imajoča približno dve tretjini naravne velikosti, primerno postavila v šolskih prostorih. Ravnatelj c. kr. umetno-obrtno strokovne šole, g. Ivan Šubic, nas je opozoril na to krasno delo in nam tudi dovolil, da smo priredili reprodukcijo. Skupina je harmonična; podobe so sicer predmetu primerno žalostne, a vendar graciozne in lahke. Mojstrsko je izdelano Kristusovo telo. Umetnik se je ogibal vsakemu pretiravanju in tako ustvaril mojstrsko skupino.

Na Gregorijev večer — uvodna vinjeta Žmitkova — nam kaže prizor iz narodnega življenja. Na več krajih naše domovine imajo navado, da na ta večer izpuščajo na deščici lučice po vodi, ki plovejo dalje in dalje med vrbami in travniki, med grmiči in ob tratah, dokler ne pogasnejo. Odkod ta običaj? Ali je spomin na stare čase, ko so še slavili dnevno luč, ki začenja ob tem času rasti in napoveduje, da pride kmalu svetla pomlad? Naš umetnik je ta ljudski običaj predočil v lepi, simbolični skupini. Papeška tiara spominja sv. Gregorija Velikega, katerega god praznujemo dne 12. marca. Letos je tisočtristoletnica njegove smrti. Bil je velik kot pisatelj in vladar, znan še zlasti kot glasbenik; od njega se imenuje cerkveno petje „gregorijanski koral“.

Pred nevihto (stran 169.) je krepak prizor iz življenja. Hči hoče po svetu, kovčeg je pripravljen, oče ne ve ničesa. Kaj ji je glavo zmešalo, da beži izpod domačega krova? Oče jo zaloti, ko je že oblečena v potni obleki. Tu stoji, oče pa stisne pest